Zaanstreek-Waterland

MEMO

Aan: Algemeen bestuur GGD-ZW
Van: Wim van Waardhuizen
Datum: 17 april 2025
Onderwerp: Scenario's voor Bezuinigingsopties 2026 GGD-ZW

In dit memo leggen we u de uitkomsten voor van het proces om te komen tot bezuinigingsopties bij de GGD-ZW voor 2026. Dit naar aanleiding van de brief van de gemeenten ontvangen op 23 juli 2024.

==========

Inhoud:

- Samenvatting
- Aanleiding en achtergrond
- Bezuinigingsopties
- Advies Algemeen Bestuur aan de raden

SAMENVATTING:

De drie scenario's die vanuit de governance GGD door de werkgroepen zijn benoemd:

Scenario 1:
In dit scenario worden alleen bezuinigingen getroffen die een hogere bijdrage voor de bedrijfsvoering van de GGD voorkomen. Hierbij blijft de bijdrage van gemeenten hetzelfde, los van autonome stijgingen door indexatie. In de Begroting 2026 van de GGD zit namelijk een kostenverhoging van € 710.000 per jaar voor de bedrijfsvoering (ICT-infrastructuur en cybersecurity en ook document- en archiefbeheer). Daarbij is de verwachting dat de aanbesteding en implementatie van Digitaal Dossier JGZ tot € 146.000 hogere kosten vanaf 2027 leidt. Daar tegenover staat een kostenverlaging van € 599.000 per jaar voor synergievoordelen vanuit Samen Sterker (samen huisvesten met VrZW) en een beperking van de governance. Per saldo zou de bijdrage van gemeenten hierdoor toenemen met € 111.000 in 2026 en € 257.000 vanaf 2027 als er geen bezuinigingen worden getroffen.
Daarom gaat scenario 1 ervan uit dat er bezuinigingen worden getroffen om deze meerkosten van € 111.000 in 2026 en € 257.000 vanaf 2027 op de bedrijfsvoering op te vangen.

Scenario 2:
Bezuinigen op taken waar er beperkt directe impact is voor bewoners (de groene opties). Dit scenario haalt niet de gevraagde 5% bezuinigingen.
GGD-ZW 2026 **alle groene opties:** EUR 490 K (EUR 294 K -/- 0,9% incl. frictiekosten)
-/- 1,6 % ten opzichte van. 2025

Scenario 3:
De bezuinigingsmaatregelen tot 5% uitvoeren. Wanneer dit scenario zou worden gekozen dan zitten daar bezuinigingsopties tussen waarvan de werkgroepen, van gemeenten en GGD, gezamenlijk vinden dat dit een te grote impact heeft op de publieke gezondheid.
GGD-ZW 2026 **alle opties** (rood/oranje/groen): EUR 2.147 K (EUR 1.288 K -/- 4,3% incl. frictiekosten)
-/- 7,2% ten opzichte van. 2025

Het Algemeen Bestuur adviseert de raden om te kiezen voor een aangepast scenario 2 als bezuinigingsvariant. Dit zorgt voor een besparing van 1,5%. Vrijwel gelijk aan het originele scenario 2 waarbij de besparing 1,6% is. Hiermee wordt de gevraagde 5% bezuiniging in eerste instantie niet gehaald. Na de eerste bezuiniging zal de GGD zo snel mogelijk ingroeien naar deze 5% bezuinigingen, uiterlijk binnen 7 jaar. Deze doelmatigheidswinst is haalbaar als gevolg van samenwerking met de VrZW en met andere GGD'en. Het volgen van scenario 1 of 3 lijkt geen reële optie. Niet bezuinigen zoals in scenario 1 is geen optie. Te veel bezuinigen zoals in scenario 3 heeft een te grote impact op de gezondheid van individuele inwoners in onze regio en op de volksgezondheid in de regio.

Zaanstreek-Waterland

Totaalplaatje 2025 Begroting versus 2026 Begroting:

Begroting 2025:	**€ 29.905 K**
Autonome indexering (CAO/prijsindex)	€ 1.373 K
Capaciteitsuitbreiding bedrijfsvoering	€ 710 K
Besparingen: (Synergievoordelen Veiligheidsregio):	€ 599 K -/-
Wegvallen impulsgelden:	€ 725 K -/-
Verschuiving verkoop pand Vurehout:	€ 479 K -/-
Begroting 2026 (incl. Synergie VR.):	**€ 30.185 K**

Bij het doorrekenen van de scenario's zijn de cao-stijging, het wegvallen van de impulsgelden en de verschuiving verkoop pand Vurehout buiten beschouwing gelaten en is het verschil ten opzichte van. begroting 2025 inclusief frictiekosten:

AANLEIDING & ACHTERGROND:

Verzoek gemeenten om scenario's uit te werken met 5% minder gemeentelijke bijdrage
In een brief van 23 juli 2024 hebben de gezamenlijke gemeenten in Zaanstreek Waterland het AB van de GGD verzocht om:
"Voor de komende jaren scenario's uit te werken waarbij rekening wordt gehouden met een lagere gemeentelijke bijdrage met ingang van begrotingsjaar 2026. Hou hierbij rekening met 5% minder gemeentelijke bijdrage, ten opzichte van de begroting 2025. Wij verzoeken u deze scenario's voor te leggen aan uw dagelijks- en algemeen bestuur zodat zij hier een besluit over kunnen nemen. Wij verzoeken u per opgesteld scenario ook de beleidsmatige implicaties zichtbaar te maken."

Tijdens de voorbereiding op de Kadernota 2026 op 10 december 2024, hebben, na een eerste voorstel met een beleidsarm (financieel) scenario met een bezuiniging van 5% op de GGD-begroting, de gemeenten via de P&C werkgroep van 12 december 2024, verzocht om een door de gemeenten gedragen voorstel met meer inhoudelijke motivatie. Daarbij is afgesproken de bezuinigingsscenario's los te koppelen van de Kadernota 2026 en separaat aan te bieden. Vervolgens zijn de inhoudelijke werkgroepen (van de governance GGD) gevraagd inhoudelijke bezuinigingsopties uit te werken. Deze opties zijn verzameld en in een overleg met de P&C werkgroep en een vertegenwoordiging van elke werkgroep samengevoegd.

De gemeenteraden zullen bij de Voorjaarsnota en Begroting 2026 afwegen welke bezuinigingsmaatregelen wel en niet worden genomen. Om een goede afweging te kunnen maken, is het van belang dat raden inzicht krijgen in welke bezuinigingsmaatregelen mogelijk zijn, wat hiermee financieel kan worden bespaard en wat (beleidsmatige) gevolgen voor inwoners hiervan zijn. Met dit memo beogen we de benodigde informatie voor deze afweging aan te leveren.

Zaanstreek-Waterland

BEZUINIGINGSOPTIES:

Hieronder vindt u de uitwerking van het proces en leest u hoe de bezuinigingsopties tot stand zijn gekomen: De werkgroepen hebben zo breed mogelijk gekeken naar mogelijke bezuinigingsopties. Er is per werkgroep toegelicht welke impact elke eventuele bezuiniging zou hebben, en welke opbrengst deze zou geven. Vanuit de werkgroep P&C is de financiële component in beeld gebracht. Alle opties zijn op 11 februari 2025 voorgelegd aan de gezamenlijke accounthouders en deskundigen van de 7 gemeenten/werkgroepen. De voorstellen zijn geclusterd in 3 soorten impact:

Groen: Relatief weinig consequenties.
Oranje: Impactvol, maar mogelijk wel door te voeren.
Rood: Grote impact.

Hieronder wordt uitgewerkt wat de besparing kan zijn van de bezuinigingsopties. Deze worden weergegeven per inhoudelijke werkgroep (Jeugdgezondheidszorg, Gezondheid, POG (MABZ), Veilig Thuis en Toezicht):

De genoteerde kleuren zijn het oordeel van de inhoudelijke werkgroepen. Soms waren gemeenten het ook niet eens over de impact, dan wordt de kleur weergegeven waar de meeste stemmen voor waren. Hieronder wordt deze weging per onderdeel weergegeven:

Bezuinigingsoptie op gebied van Jeugdgezondheidzorg:

Basis/ plus:	**Maatregel:**	**Stemming groen/ rood/ oranje**	**Wettelijk* ja/nee**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Basis	I) Stoppen met Centraal zorgverlener	5/2/0	Nee	€ 265 K	€ 273 K	€ 281 K	€ 289 K
Basis	II) Stoppen met Voorzorg	3/4/0	Nee	€ 295 K	€ 304 K	€ 313 K	€ 323 K
Basis	III) Stoppen Coördinator VTO	7/0/0	Nee	€ 137 K	€ 141 K	€ 145 K	€ 149 K
TOTAAL JGZ				**€ 697 K**	**€ 718 K**	**€ 739 K**	**€ 761 K**

* Taken wettelijk betekent wettelijk taak voor de GGD. Hier kan wel een wettelijk grondslag voor de gemeente zijn.

Bezuinigingsopties op gebied van Meldpunt Advies Bijzondere Zorg: (MABZ)

Basis/ plus:	**Maatregel:**	**Stemming groen/ rood/ oranje**	**Wettelijk ja/nee**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Basis	I) Stoppen Hoarding en vervuiling	0/7/0	Nee	€ 60 K	€ 62 K	€ 64 K	€ 66 K
Basis	II) Suïcidepreventie huidige invulling	0/7/0	Ja	€ 129 K	€ 133 K	€ 137 K	€ 141 K
Basis	III) Begrenzing meldingen MABZ en VSO**	0/7/0	Ja	€ 0 K	€ 0 K	€ 0 K	€ 0 K
Basis	IV) Beperken bemoeizorg tot begeleiden naar reguliere zorg	0/7/0	Ja	€ 588 K	€ 612 K	€ 636 K	€ 661 K
TOTAAL MABZ				**€ 777 K**	**€ 806 K**	**€ 837 K**	**€ 888 K**

* Niet meegenomen in het besparingstotaal maar wel potentieel voordeel voor de gemeenten
** Geen bezuiniging ten opzichte van. 2025. Maar wanneer niet doorgevoerd wel voorkomen toekomstige kostenstijging.

Zaanstreek-Waterland

Bezuinigingsopties vanuit Gezondheid en preventie in Beeld

Basis/ plus:	Maatregel:	Stemming groen/ rood/ oranje	Wettelijk ja/nee	2026	2027	2028	2029
Basis	I) Stoppen Panelonderzoek	7/0	Nee	€ 37 K	€ 38 K	€ 40 K	€ 41 K
Basis	II) Stoppen Gezondheids-monitoring uit interne bronnen	0/7	Ja	€ 52 K	€ 54 K	€ 56 K	€ 58 K
Basis	III) Afschalen Advisering volksgezond-heidsbeleid	1/4/2	Ja	€ 127 K	€ 132 K	€ 138 K	€ 143 K
Basis	IV) Stoppen activiteiten gezondheids-bevordering a. Publiekscampagnes b. Adviseren bij effectieve gezondheids-aanpakken c. Adviseren op school in samenspraak met JGZ bij grensoverschrijdend gedrag d. Deelname lokale en regionale netwerken ten aanzien van preventieaanbod e. Opzetten en door ontwikkelen van lokale ketensamen-werkingen	 7/0/0 0/0/7 0/7/0 5/1,5/0,5 6/1	Ja	€ 52 K	€ 54 K	€ 55 K	€ 57 K
TOTAAL PIB				**€ 268 K**	**€ 278 K**	**€ 288 K**	**€ 299 K**

Bezuinigingsopties op gebied van Veilig Thuis: (VT)

Basis/ plus:	Maatregel:	Stemming groen/ rood/ oranje	Wettelijk ja/nee	2026	2027	2028	2029
Basis	I) Besparen 2 FTE op front en backoffice.	0/7/0	Nee	€ 205 K	€ 211 K	€ 217 K	€ 224 K
TOTAAL Veilig Thuis				**€ 205K**	**€ 211 K**	**€ 217 K**	**€ 224 K**

Bezuinigingsopties m.b.t. tot Toezicht Kinderopvang:

De werkgroep toezicht geeft aan op dit moment geen bezuinigingsopties te zien zonder dat de 100% controle wettelijke eis in gevaar komt. De GGD is er in 2024 voor het eerst sinds jaren weer in geslaagd deze eis te halen. In de komende tijd wordt onderzocht of de afdeling marktconform opereert qua kosten. Eventueel kan er dan worden gekeken door de gemeenten of deze activiteit elders goedkoper kan worden uitgevoerd. (Bijvoorbeeld GGD Amsterdam). Concreet zijn er vanuit de werkgroep geen bedragen genoemd.

Plustaken:
Over plustaken worden per gemeente afspraken gemaakt. De werkgroepen hebben dit daarom niet meegenomen. Individuele gemeenten kunnen aangeven als ze plustaken in 2026 niet meer willen afnemen. Deze kunnen dan worden toegevoegd aan de financiële besparing op de begroting van GGD-ZW. Vooralsnog gaan we ervan uit dat de gemeenten 5% in hun plustaken schrappen. Deze zijn nu nog geclassificeerd als rood omdat dit van geval tot geval moet worden beoordeeld.

Frictiekosten:
De kosten van GGD-ZW zijn voor het overgrote deel personeelskosten. Bij eventuele bezuinigingen zal daarom bijna altijd sprake zijn van frictiekosten. Deze ontstaan wanneer de dienstverlening niet doorloopt, waardoor het personeel in eerste instantie boventallig zal worden, voordat het uit dienst zal gaan. De hoogte van deze frictiekosten is afhankelijk van de mate waarin mensen op korte termijn naar andere banen kunnen worden geholpen. Voor nu gaan we er van uit dat voor het eerste bezuinigingsjaar de frictiekosten 40% zijn en voor het tweede jaar 20% waarna vanaf het derde jaar de bezuiniging volledig kan worden ingeboekt. Gezien de huidige arbeidsmarktkrapte is te verwachten dat veel mensen snel een andere baan vinden en dat de ingeschatte frictiekosten mogelijk lager uitvallen. Wellicht kan zelfs in samenwerking met de gemeenten worden gezorgd dat er in het geheel geen frictiekosten zijn en daarmee ook gemeenten geholpen zijn met het invullen van vacatures.
In de nota van reserves is opgenomen dat de algemene reserve van de GGD maximaal 5% van de deelnemingsbijdragen en minimaal € 250.000,-- moet zijn. Per heden is de algemene reserve € 450.000,--. Derhalve zou het bestuur er voor kunnen kiezen de frictiekosten gedeeltelijk te betalen uit de algemene reserve. Dit komt ongeveer neer op 0,7% van de totale begroting.

ADVIES ALGEMEEN BESTUUR AAN DE RADEN
Het Algemeen Bestuur adviseert de raden om te kiezen voor een aangepast scenario 2 als bezuinigingsvariant. Dit zorgt voor een besparing van 1,5%. Vrijwel gelijk aan het originele scenario 2 waarbij de besparing 1,6% is. Hiermee wordt de gevraagde 5% bezuiniging in eerste instantie niet gehaald. Na de eerste bezuiniging zal de GGD ingroeien naar een bezuiniging van 5% binnen 7 jaar. Deze doelmatigheidswinst is haalbaar als gevolg van samenwerking met de VrZW en met andere GGD'en.

Het volgen van scenario 1 of 3 lijkt geen reële optie. Niet bezuinigen zoals in scenario 1 is geen optie. Te veel bezuinigen zoals in scenario 3 heeft een te grote impact op de gezondheid van individuele inwoners in onze regio en op de volksgezondheid in de regio.

Hierdoor blijft scenario 2 over als enige reële optie.
Het door het Algemeen Bestuur voorgestelde aangepaste scenario 2 houdt in:

- Doorgaan met de Centrale Zorgverlener (CZV) met een taakstelling.
  (Contrair advies ten opzichte van origineel scenario 2).
- Stoppen met coördinatie van Vroegtijdige Onderkenning (VTO).
- Stoppen met panelonderzoek.
- Wel afschalen activiteiten volksgezondheidsadvisering
  (Contrair advies ten opzichte van origineel scenario 2)
- Stoppen met een deel van de activiteiten gezondheidsbevordering.

Zaanstreek-Waterland

Uitleg taken met een contrair advies ten opzichte van origineel scenario 2:

Doorgaan Centrale Zorgverlener (CZV) met taakstelling
Ondanks dat in scenario 2 wordt geadviseerd om te stoppen met de CZV adviseert het Algemeen Bestuur om door te gaan met deze taak onder de voorwaarde dat 65% van de kosten via de zorgverzekeraar wordt gedekt. Deze 65% is een taakstelling. Op basis van de data van 2024 en de huidige declaratieregels (zorg voor kinderen in de categorie gerelateerd gezondheidsrisico 2 of meer kan worden gedeclareerd bij de zorgverzekeraar, categorie 1 niet), lijkt het erop dat ongeveer 65% van de kosten van de centrale zorgverleners te declareren is bij de zorgverzekeraar. Dit is in het doorlopen proces niet meegenomen in de berekening van de kosten. Mocht dit toch niet mogelijk blijken dan blijft de taakstelling staan.

Van de voorgestelde bezuinigingen met positief advies is de CZV de enige basistaak direct gericht op onze inwoners. Bij stoppen van deze taak zien wij significante negatieve gevolgen op meerdere vlakken voor inwoners die deze ondersteuning juist hard nodig hebben. Overgewicht en obesitas zijn complexe volksgezondheidsproblemen die een integrale aanpak vereisen. De CZV speelt hierin een cruciale rol als coördinator en verbinder tussen zorg, welzijn en preventie. Het stopzetten van de CZV betekent dat deze samenhang verdwijnt, waardoor kinderen, vooral uit kwetsbare gezinnen, minder toegang krijgen tot passende ondersteuning. Hun gezondheid zal verder achteruitgaan. Het verdwijnen van de CZV brengt hogere zorg- en maatschappelijke kosten met zich mee op de (middel)lange termijn. Bovendien past het schrappen van de CZV niet in de regiovisie van gemeenten en GGD en in het IZA regioplan.

Afschalen activiteiten volksgezondheidsadvisering
Het Algemeen Bestuur ziet wel mogelijkheden tot het deels afschalen van deze taak, ondanks dat in het originele scenario 2 dit niet genoemd is al bezuiniging. Het advies is om deze taak 50% af te schalen. Hierdoor worden geen directe negatieve gevolgen voorzien voor onze inwoners.